

TÁRSULATI KÖZPONTI KUTATÓTÁBOR Budapest—Szép-völgy, 1987. július 3—12.

A gondolat felmerülése

Az 1986-os tisztújító közgyűlést követően létrejött Barlangfeltárási és Kutatástechnikai Szakbizottság egyik fő célkitűzéseként központi társulati kutatótáborok szervezését és lebonyolítását jelölte meg, első ízben 1987-ben.

Az 1986 végén megkezdett előkészítés során egy budapesti telepítésű táborra érkezett javaslatot fogadtak el, néhány kutatási hely és az előkészítés programjának felvázolásával.

Előkészítés

A tábor szervezését — az előző időszak feladatainak ellenőrzését, a következő időszak feladatait meghatározó — változó létszámú megbeszélések keretében végezték. Ezek során kialakult egy szűk szervező csoport (Fleck Nóra, Adamkó Péter, Börcsök Péter, Szablyár Péter), személyre szóló feladatokkal. Két terepbejáráson véglegesítették a tábor helyszínét és a munkahelyeket. A Műsorfüzetben megjelent felhívásokkal, személyes agitációval, előzetes jelentkezéssel, két körlevéllel kísérelték meg a szervezők az ütőképes létszámot és összetételt biztosítani.

A tábor agitatív jellegű, tudatos előkészítését volt hivatott biztosítani a „Tábori tájékoztató” c. füzet, amelyet minden résztvevő a táborba érkezés-

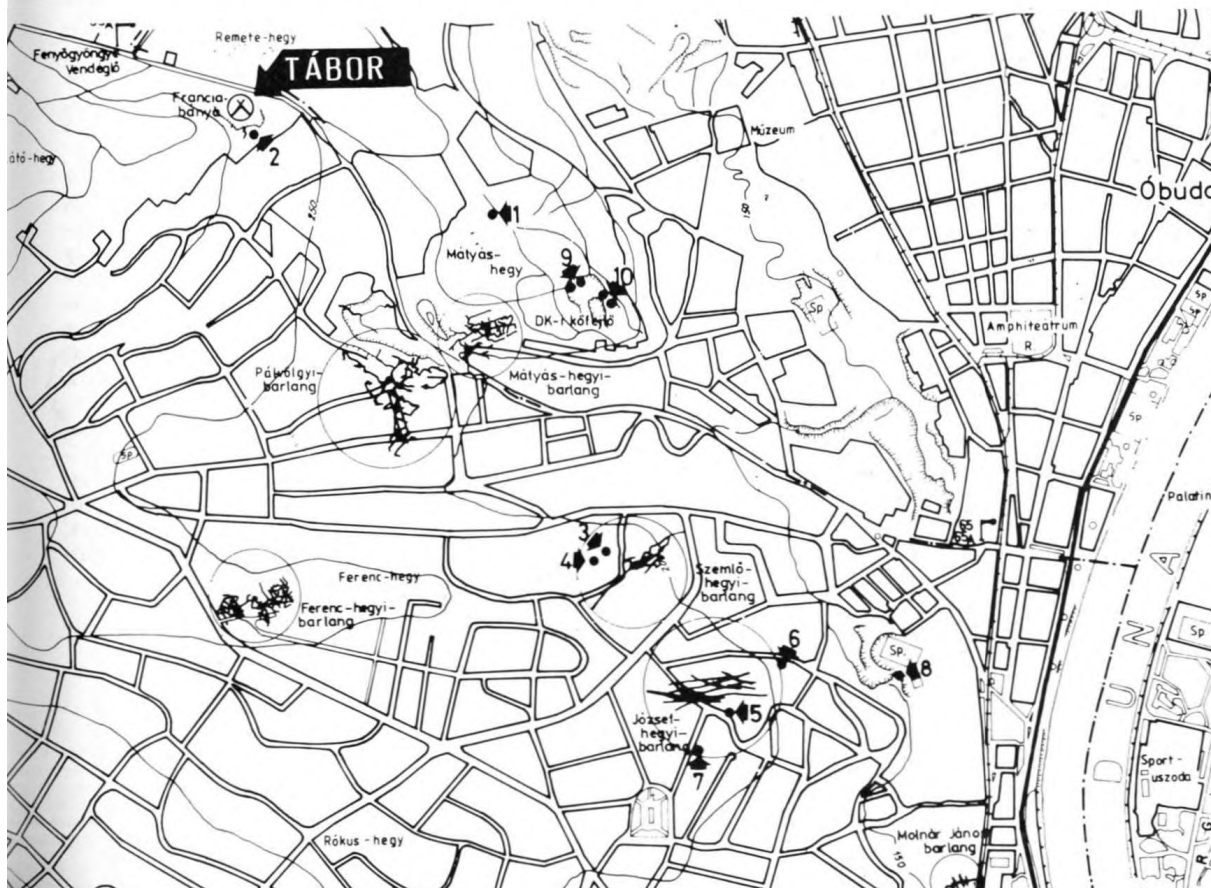

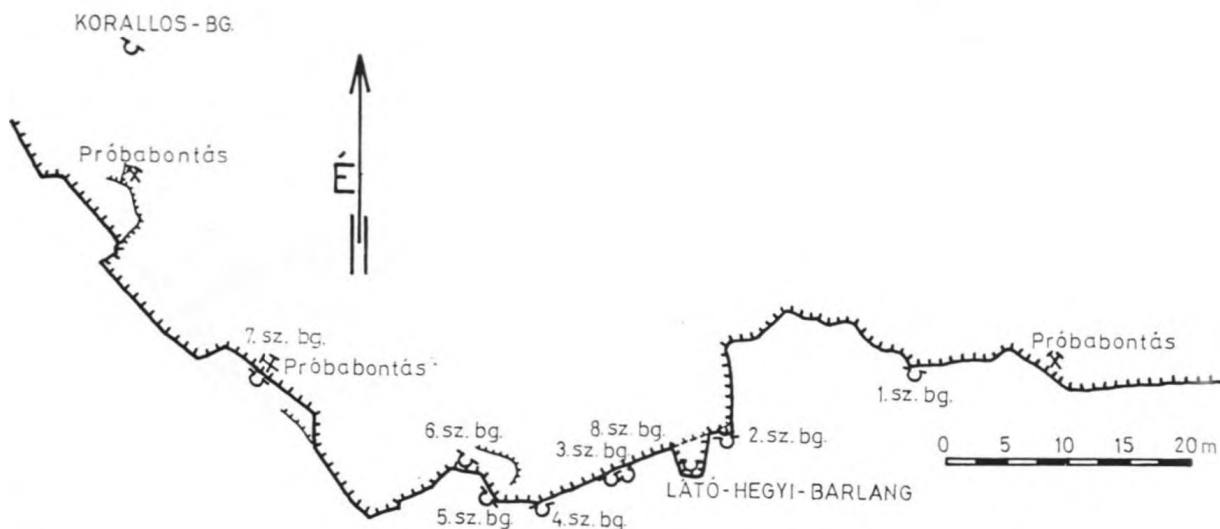
kor kapott kézhez, dr. Kessler Hubert — tiszteleti elnök — biztató bevezető soraival.

Engedélyek beszerzése

A tábor időtartama alatt kutatott barlangokra a Társulat kutatási engedélyt kért és kapott az OKTH-tól. A tábor létesítéséhez engedélyt szereztek be a II. ker. Rendőrkapitányságtól, a kerületi Tanácstól, a területileg illetékes KÖJAL-tól, a Pilisi Parkerdőtől, a tábor energiaellátására a Bp.-i

A központi tábor tervezett munkahelyei. 1 = Erdőhát úti-barlang, 2 = Látó-hegyi-barlang, 3 = Zsindely utcai-barlang, 4 = Zsindely utcai fűrés ürege, 5 = József-hegyi 2. sz. barlang, 6 = József-hegyi BO fűrés, 7 = Afonya utcai-barlang, 8 = A sportpálya tárójának hasadéka, 9—10 = Mátyás-hegy DK-i kőfejtő ürege

A Francia-bánya barlangjainak helyszínrajza. Készítette: Juhász M. (Barlangtani Intézet)

Elektromos Művektől. Az engedélyek a tábor nyitása előtt 2 héttel rendelkezésre álltak.

Az előkészítés és a tábor alatt a legnagyobb gondot a WC-k kialakításának KÖJÁL-szintű elfogadtatása és a tömeges étkeztetéssel kapcsolatos előírások betartásának biztosítása okozta.

Támogatások

Tekintettel a Társulat korlátozott pénzügyi lehetőségeire és a feltételezett résztvevők korosztályának anyagi helyzetére, külső pénzügyi támogatások megszerzését a sikeres megrendezés elengedhetetlen feltételének tekintették.

Ennek szellemében fordult a Társulat az OKTH elnökéhez, az ÁISH elnökéhez és pályázta meg a KISZ KB környezetvédelmi táborok támogatására kiírt pályázatát; mindháromat eredményesen.

A tábor létesítéséhez nem anyagi (eszköz) támogatást kértek és kaptak a szervezők a Munkásórség Bp.-i Parancsnokságától, a Kőbányai Könnyűfém-műtől, a Közúti Gépellátó Vállalattól, a Központi Bányászati Fejlesztési Intézettől, a Honvédelmi Minisztériumtól, az OKTH Barlangtani Intézettől, a Magyar Televíziótól, barlangkutató csoportoktól (pl. Rózsadombi Kinizsi) és társulati tagoktól (Berczik Pál, Kraus Sándor, Kucsera János és Tibor, Womberg Ákos és Nagy Ferenc szakácsok, stb.).

A tábor

A tábor létesítéséhez szükséges anyagok és eszközök felszállítása és a tábor felépítése egy 5–10 fős, változó létszámú, lelkes csapat munkájaként július 1–2-án megtörtént. A hivatalos tábornyitás az eredeti programnak megfelelően július 3-án — pénteken — a vacsorát követő első közös megbeszélésen történt.

Ezt követően minden este az elmúlt nap értékelése és a másnapi munkabeosztás előkészítése történt.

A tábor napirendje — néhány rugalmas ésszerűsítéstől eltekintve — a tervezettnak megfelelően alakult.

Az esti tábortüzeket megelőző — program szerinti, vetítettképes — előadásokon a tábor teljes napi létszáma részt vett, sőt esetenként környékbeli lakosok is csatlakoztak. Szakmai előadást és úti-beszámolót tartott: Takácsné Bolner Katalin, Székely Kinga, Dyga Tadeusz, dr. Kósa Attila, Adamkó Péter és Hazslinszky Tamás.

A tábor értékelésére július 11-én — szombaton — este került sor. A táborban végzett kiemelkedő munkájukért a szerzők által dedikált könyvjutalomban részesültek fiatal kutatók: Fövényi Gábor, Jenei Sándor, Kiss Miklós, Kocsis Ákos, Kucsera János, Mátyus Csaba, Müller Róbert, Papp Károly, Pataki Károly, Vers Judit és a vendég spanyol barlangkutatók.

Ezt követően éjszakába nyúló, jó hangulatú búcsútábortűz következett, melyen több „old boy” is részt vett. 12-én — vasárnap — néhány munkahelyen még dolgoztak. Ekkor jutottak be a Zsindely utcai-barlang ígéretes gömbfülkéjébe! Ezzel párhuzamosan — szerencsére a tábor egész időtartamára jellemző — kitűnő időben megkezdődött a tábor bontása, majd 13-án — hétfőn — teljes felszámolása, elszállítása, a tábornak otthont adó Francia-bánya teljes kitakarítása.

Feltáró tevékenység

A tábor feltáró munkájában a Társulat 13 csoportjának 98 tagja, 15 egyéni tag és 11 külföldi vendég (8 spanyol, 2 osztrák, 1 erdélyi) vett részt. Átlagban naponta 50 fő indult egy vagy két műszakra az alábbi munkahelyekre:

- Látó-hegyi-barlang (Francia-bánya)
- Korallós-barlang (Francia-bánya)
- Francia-bánya üregei

- Erdőhát úti-barlang
- Rozsomák-lyuk
- Zsindely utcai-barlang
- Zsindely utcai fúrás feltételezett ürege
- Balogh Ádám u. 40. számú építési telken megnyílt üreg.

A feltáró tevékenység súlypontja a *Látó-hegyi-barlangra* helyeződött, ahol nagylétszámú, ütőképes csapatok és jelentős technika (kompresszor fejtőkalapáccsokkal, villanyvilágítás, telefonösszeköttetés) bevezetése sem tudott átütő eredményt hozni. A barlang tábor utáni állapotát dr. Szunyogh Gábor — a tábor biztonságtechnikai szakértője — a következőkben foglalta össze:

„A tábor során a barlang járhatóságában és biztonsági állapotában jelentős változások történtek. A végponthoz vezető járatok szűkületei sikerült úgy kitéríteni, hogy a közlekedés és a termelvény kiszállítása a korábbiakhoz képest könnyebbé vált. A főte omlásveszélyes szakaszait részben fa, részben acél biztosítógerendákkal biztosították. Ezek elsősorban preventív jellegűek, mert közvetlen mozgások a végponthoz vezető szakaszon nem fordultak elő.

A végpont előtt (a korábbi létra helyén) két acélgerenda és néhány szádpalló segítségével több m³ térfogatú depót alakítottak ki. A depó tartalma többször cserélődött a tábor ideje alatt, jelenleg 3/4 részben tele van. A depó peremétől az alsó teremig csúszdapályát építettek ki, így a termelvény szállítása két-három kutatóval is megoldható.

A barlang legmélyebb pontján (kb. —20 m) légkalapáccsal kis teremmé tágították a tábor előtti végpontot, ill. átbontották egy jobbra hajló hasadék (kitöltött járat) bejárati szűkületét. A fejtőkalapács rázóhatása miatt kilazult a főtéből néhány több mázsás szikladarab, amely közvetlen omlásveszélyt

idézett elő. A kimozdult tömböket acélgerendákkal támasztották alá és fából kiegészítő biztosításokat alkalmaztak.

Ismét feltárult a legmélyebb ponton túli barlangszakasz. Ez egy határozott, szálkó oldalú hasadék, melyben kis szilárdságú kovás kitöltés található. E kitöltés alatt vágatot hajtottak, részben a hasadék irányába, részben arra merőlegesen, egy kereszt-hasadékban. Bár e munkahelyen az előrejutás ígéretes és a kőzet igen könnyen jöveszthető, igen óvatossá kell lenni, mert a főte teljesen biztosítatlan, omlásveszélyes!”

A *Korallos-barlang* feltárása egy 1 m mély, kitöltött repedés kibontásával kezdődött a tábor elején. A tábor végére a lelkes bontóbrigád egy 18 m hosszú, —8,3 m mély, huzatos teremben hagyta abba az üreg feltárását.

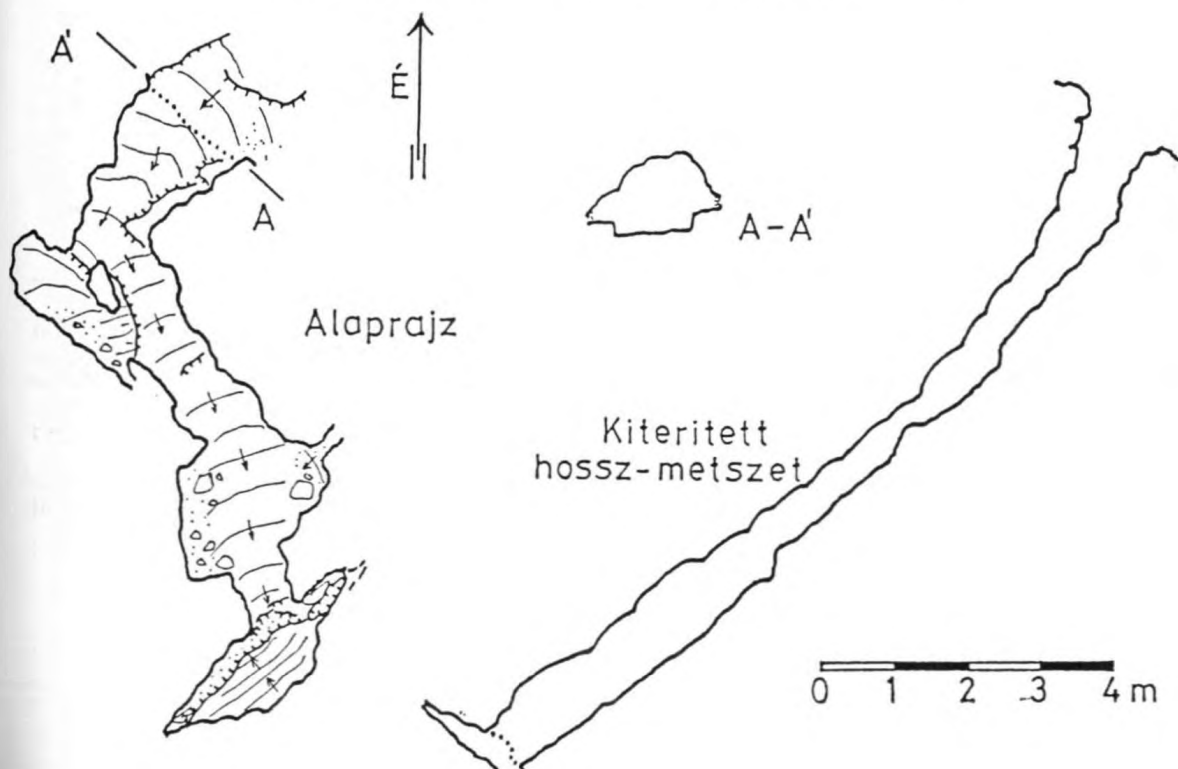
A *Francia-bánya üregei* közül 8 próbábontására és térképezésére került sor.

Az *Erdőhát úti-barlangban* — amely kb. 286 m tszf. magasságban a Mátyás-hegy nyergében vezető, jelzetlen turistaösvény mellett nyíló, 15 m-t meghaladó mélységű hajdani hévforrástölcsér — négy munkanapon át folyt bontás a tábor ideje alatt. A végponti teremből kiépített kötélpálya segítségével ez alatt több m³ kitöltést szállítottak a felszínre.

Kraus Sándor szerint „barlangföldtanilag ez a kürtő a Mátyás-hegyi-barlang tömbjének régebbi, a Ferenc-hegyi-barlanggal és a Nagybányai úti barlangokkal azonos, vagy azoknál is öregebb keletkezésű és kitöltöttségű barlangja”.

A primer barlangüreget vöröses-barnás színű, szivacsos szerkezetű, fehér, karbonátos rétegeket tartalmazó agyag tölti ki. A fehér, szivacsos hévizes lerakódások 17,2% SiO₂-t, 24,1% CaO-t és 19,3% MgO-t tartalmaznak az elvégzett vizsgálatok alapján.

A *Korallos-barlang*. Készítette: Juhász M. (Barlangtani Intézet)

A záródó primer üregformák és a kitöltés jellege miatt a tábor negyedik napján a további feltárás leállítása mellett döntöttek.

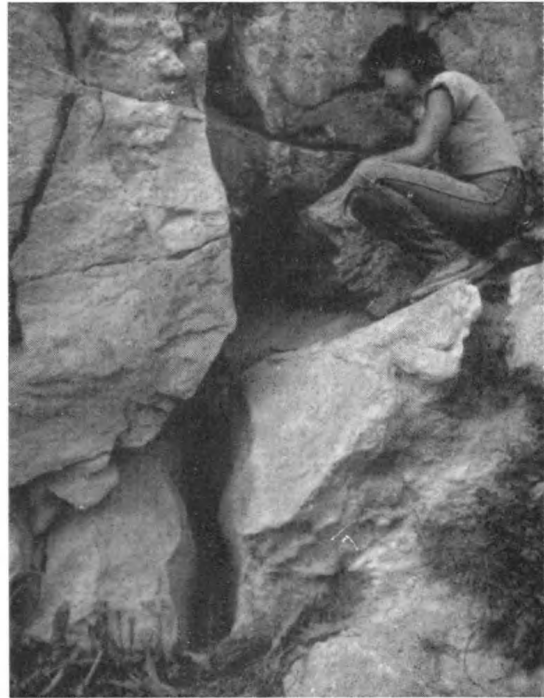
A Zsindely utcai, építésre előkészített terület budai márgában levő rézsüjének aljában, a korábban kb. 3 m hosszban kibontott, erősen omladékos kutatótáró biztosítását követően folytatódhatott a bontás a *Zsindely utcai-barlang* reménybeli üregei felé.

A köztömbök felületén észlelt — a Szemlő-hegyi-barlang képződményeivel azonos morfológiájú — borsókóképződmények is a feltételezett barlang közelségére utaltak.

A tábor utolsó napján a feltáró csoportnak sikerült bejutnia egy laza agyaggal kitöltött kis barlangterembe. A barlang összhossza 12,5 m. A Szemlő-hegyi-barlang közelsége és a végpont jellege indokolja a barlang további kutatását. Ennek biztonságossá tétele érdekében célszerű lenne a bejárat és az azt követő néhány méteres omladékos szakasz végleges biztosítása és a bejárat lezárása.

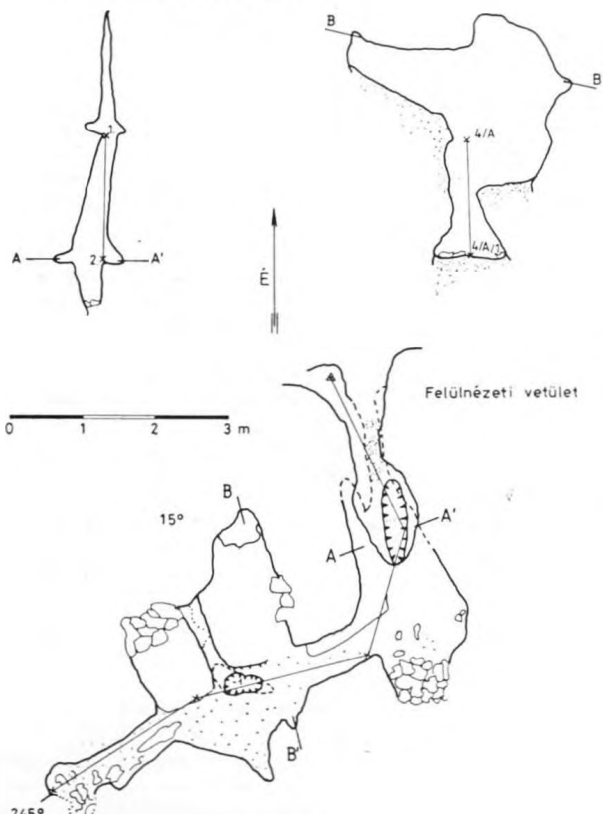
A *Zsindely utcai* építési terület felső platóján — néhány éve mélyített — talajmechanikai *fúrások* 8 és 15 m közötti mélységekben üregesedésre utaló körülmények között haladtak. Az egyik fúrást követve (annak tengelyvonalában) kb. 1×2 m-es szelvényvel kutatóknak mélyítették le a tábor alatt 4 m mélységig. A kőzet állékonysága az akna oldalfalainak biztosítását feleslegessé tette. A feltételezett üregesedés még kb. 2 m talpmélységre lenne szükség. Az építési terület bekerítetlensége miatt az akna ideiglenes lefedése, de legalább körülkerítése balesetvédelmi szempontból indokolt.

A *Rozsomák-lyuk* kutatását korábban az Acheron Barlangkutató Szakosztály végezte (1985—86). A Mátyás-hegyi kőfejtő Szép-völgy felőli oldalában

A Franciabánya 4. sz. barlangjának bejárata
(foto: Hazslinszky T.)

A Franciabánya 4. sz. barlangja
(Felmerte: Rose Gy.)

nyíló üreg a két nagy barlang (Pál-völgyi-, Mátyás-hegyi-) közötti térségben helyezkedik el, kutatását ez indokolja.

A tábor ideje alatt a jelenleg akadályt képező szűkületek vésésére került sor, a további feltárás agyagkitöltésben folytatható.

A *Balogh Ádám út 40. sz. telken* folyó építkezés egyik munkagödre közvetlen a tábor megkezdése előtt „barlangyanús” üregbe lyukadt. A helyszíni bejárás során kiderült, hogy a szomszéd telek tulajdonosa a hatvanas évek közepén egy akkor felszakadt barlangot jelentett be a tanácsnál. A barlang saját telke alá eső szakaszát eltömte és támfallal lezárta. Ebben, a korábban már megtalált teremben kezdődött meg a bontás, de a telektulajdonos által behordott törmelék nagysága miatt további kutatását — három munkanap után — abbahagyták.

Adatgyűjtő és dokumentációs tevékenység

A feltáró tevékenység mellett adatgyűjtő és dokumentációs tevékenység is folyt.

A térképező munkák eredményeként elkészült 14 térképlap; 1 felszíni helyszínrajz és 13 barlangtérkép (Juhász Márton 12, Horváth János 1, Rose György 1), ebből 12 barlangtérkép első felmérés. A térképezett barlangjáratok összhosszúsága: 104,7 m.

A 13 helyszínről begyűjtött, összesen 47 db ásvány-, kőzet- és üledékminta az OKTH Barlangtani Intézetének mintatárában lett elhelyezve.

3 barlangból begyűjtött csontmaradványok határozását a Magyar Állami Földtani Intézetben dr. Kordos László végezte.

Klímamérések szórványjelleggel 4 barlangban történtek, az eredmények a jövőben elsősorban összehasonlítható adatként hasznosíthatók.

A tábor eredményeit az OKTH Barlangtani Intézete részére készített szakmai jelentésben foglalták össze. „Az 1987. évi társulati kutatótábor dokumentumai” című kötetben a tábor szervezésének, tapasztalatainak, eredményeinek valamennyi dokumentumát összegyűjtötték és a további hasonló táborok szervezéséhez történő hasznosítás céljából a Társulat könyvtárában helyezték el.

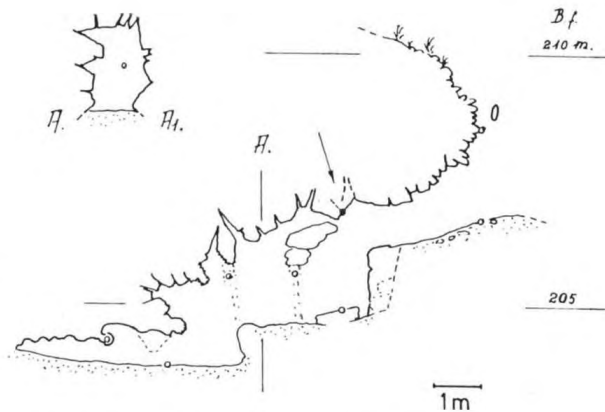
Sajtóvisszhang

A MTESZ Sajtóosztályának közreműködésével 1987. július 1-én a Társulat sajtótájékoztatót szervezett a Szemlő-hegyi-barlang előadótermében. Aznap és a tábor zárónapján a rádió reggeli és déli krónikájában hangzott el egy-egy riport, július 4-én a TV-Híradó első kiadása adott hírt a táborról, majd a tábor ideje alatt több újságíró és fotóriporter is felkereste a tábort. Ennek eredményeként 13 napilapban és folyóiratban 20 hosszabb-rövidebb tudósítás jelent meg a táborról.

Tanulságok

Megfelelő előkészítés, következetesen végrehajtott szervezés esetén a Társulat tagjainak jelentős

A Zsindely utcai-barlang bejárati szakasza (fotó: Börcsök P.)

A Zsindely utcai-barlang hosszszelvénye
Készítette: Horváth J. és ifj. Cseh S.

hányada mozgósítható — egyéni és csoportérdekektől mentesen — társulati közös célok érdekében!

Az 1987. évi táborhoz megteremtett anyagi és infrastrukturális háttér a résztvevőknél nagyobb létszám fogadására is biztonsággal elegendő lett volna.

A tábor kutatási területén egyébként aktív feltáró tevékenységet végző csoportok egyáltalán nem éltek a tábor adta lehetőségekkel!

A tábor iránt legnagyobb érdeklődést egy lelkes, de kevés tapasztalatú korosztály mutatott, az ők megfelelő foglalkoztatásához szükséges tapasztalt munkavezetők közül mindvégig hiány volt.

Az elkövetkezendő táborok eszközellátottságát, bevethető feltáró technikáját mennyiségileg és minőségileg növelni kell!

Az elkövetkező években — a feltételek romlása ellenére is — hasonló táborok megrendezése célszerű és kívánatos!

A jövő?

A 87-es tábor szervezői a november—decemberi Műsorfüzettel egy közvéleménykutató lapot juttattak el valamennyi társulati taghoz (több mint 1000 darabot).

A visszaérkezett több mint 100 (!) lap tanulsága szerint az 1987-es tábortól távolmaradók fő oka az időhiány és a nem megfelelő időpont volt. A résztvevők a tábor eszközellátottságán, szabadidős programjain és az ellátásán javítanának. A felmérés legbiztosabb eredménye az, hogy 65-en jelezték részvételi szándékukat a '88-as táborba.

A beérkezett javaslatok és vélemények alapján az 1988. évi II. központi társulati tábort július 1—17. között (előzetesen) az Aggteleki-karszton rendezi a Társulat.

A tábor szervezői köszönetüket fejezik ki a Barlangtani Intézetnek, Juhász Mártonnak, Kraus Sándornak és dr. Szunyogh Gábornak a tábor szakmai támogatásáért és az eredmények dokumentálásáért.

Szablyár Péter